

STUDENTS

IZNAK 2 REIZES
MĒNESI

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
20 SANT.

K. Branta un K. Upeslejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantoris

Rīgā, Basteja bulv. № 11, dzīv. 15 (ieeja no Valdemāra ielas). Runas stundas: svētdienās no 10—11, pirmdienās no 16—17.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste № 70.

Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par pielitrindīti + 5% sludināj. nodoklis.

Gada abonements: Ls 4.—.

№ 127.

Ceturtdien, 13. oktobrī, 1927.

VI. ak. g.

Universitātes gada svētki.

Universitātes gada svētku akts notika 28. sept. plkst. 11. pr. p. lauriem un puķēm greznotā un svētku dalībniekiem pārpildītā aulā. Kā viesi bija ieradusies Valsts prezidents G. Zemgals, Saeimas prezidents P. Kalniņš, izgl. ministrs un universitātes gada biedrs J. Rainis, kaŗa min. ģen. R. Bangerskis u. d. c.

Rektors prof. Dr. med. M. Zile atklāja aktu ar sekošu runu:

„Atkal pagājis gads, un no jauna mēs svinam mūsu vienīgās universitātes dzimšanas dienu. Dzimšanas dienā mēs mēdzam sapulcēties kā draugi un pazīstami un izsakam savas sirsnīgākās vēlēšanas. Mūsu vēlēšanās būs jo sirsnīgākas, jo miļāks un dārgāks dzimšanas dienas objekts. Un kāda iestāde mums, Latvijas pilsoņiem, varētu būt dārgāka par mūsu universitāti? Tikai neilgi atpakaļ Latvijai izdevās nostāties patstāvīgi uz savām kājām. Mūsu zeme nav bagāta; mēs dzīvojam ekonomiskā ziņā ļoti grūtā laikmetā. Bet garīgā ziņā mēs atrodamies vēl pavisam nenosvērtā stāvoklī, un taisni tamdēļ mūsu tautai vajadzīgi apzinīgi, dziļi izglītoti vadošie spēki.

Bet kur ir tas avots, no kurā mūsu iestādes, mūsu resori, mūsu Saeima varēs smelt šos spēkus? — Tikai no mūsu vienīgās Universitātes. Tāpēc mums Universitāte jāglabā un jāsargā kā dārgakmens.

Ar kādām vēlēšanām gan tad mums būtu jāuzstājas mūsu Universitātes dzimšanas dienā? Universitāte astoņu gadu laikā kupli uzplaukusi — viņa izplatījusi saknes plaši pa visu dzimteni, tāpēc, ka pašā tautā sāk arvien jo vairāk sajūst, ka mūsu zinātnes templos vecie un jaunie mācības spēki uztura rosīgu un nopietnu darbību. Universitāte ir dziļi iesakņojusies mūsu zemē. Ja mūsu zemei klāsies labi, tad arvien jo labāk klāsies arī augstākajai mācības iestādei. Tāpēc Latvijas Universitātes dzimšanas dienā mūsu sirsnīgākā vēlēšanās lai ir:

Dievs svētī Latviju! — Universitātes koris muzikas direktora A. Bobkova vadībā nodziedāja Valsts himnu.

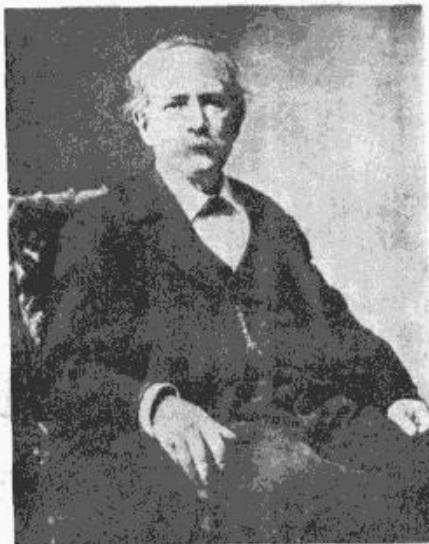
Tālāk rektors turēja akadēmisko priekšlasījumu par tematu: „Kauzalitāte un finalitāte zinātnē un dzīvē“, ar to pierādīdams, ka viņš nav tikai mediķis, bet arī filozofs.

Pēc tam sekoja rektora ziņojums par Universitātes stāvokli un darbību pag. māc. gadā.

Pag. māc. gadā Universitātē bijuši imatrikulēti studentu 7087 un brīv-klausītāju 107. No stud. — vīriešu 5188 (73,2%), sievietes 1899 (26,8%). Latv. pavalstnieku 7014, ārvalstn. 73. Latviešu — 5923, cittautiešu — 1164. Studentu skaits atsevišķās fak. sekošs: tautsaimniecības un tiesību zin. fak. — 1902, lauksaimniecības — 976, medicīnas — 876, matem. un dabas zinātņu — 677, filoloģijas un filozofijas — 640, ķīmijas — 536, mehanikas — 535, inženierzinātņu — 479, arhitektūras — 184, teoloģijas — 144, veterīn.-medicīnas — 138.

Pie Universitātes darbojušies 66 štata un 8 ārštata profesori, 75 štata un 12 ārštata docenti, 26 privātdocenti, 14 lektori, 3 prozektori un 112 asistenti, pavisam 316 māc. spēki. Pedagoģiskais papildu personāls — 141 persona. Pie universitātes atstāti sagatavošanai uz akadēmisku darbību 14 stipendiāti.

No 1. jūl. 1926. g. līdz 1. jūl. 1927. g. U. izdevusi Ls 3.540.378, ieņēmusi Ls 1.025.921. Kultūras Fonds devis stud. stipendijām Ls 61.500. Katrs stud. valstij izmaksājis Ls 410.—

M. Berthelot.
dz. 25. okt. 1827. g.

M. Berthelot piemiņas svinības Latvijā.

Berthelot piemiņas komitejas priekšsēdētājs ķīmijas fak. dekans prof. E. Zariņa kgs. mūsu līdzstrādniekam izteicās: 25. okt. š. g. paies 100 gadu no slavenā franču ķimika, sabiedriska darbinieka un politiķa — Marselena Bertelō (Marcelin Berthelot) dzimšanas. Viņa piemiņu tad godinās visas pasaules zinātnieki. Uz starptautiskās ķīmijas savienības ierosinājumu viņam Parīzē cels pieminekli, — kādu ceļ tikai retajiem, — Starptautisku Ķīmijas Namu (Maison de la Chimie), ko nosauks Berthelot vārdā. Viņa pamatakmeni tiks jau šogad. Šini Ķīmijas Namā ir domāts iekārtot plašas laboratorijas, apgādātas ar vismodernākiem pētīšanas līdzekļiem, sakopot visas pasaules ķīmijas literatūru un darīt to visu pieejamu zinātniekiem, rūpniekiem, tirdzniecības pārstāvjiem un tautsaimniekiem, agronomiem, mediķiem u. c.

Latvijas Universitātes ķīm. fakultāte kopā ar Latvijas ķīmijas biedrību ir nodibinājušas Bertelo svinības komitejas:

I. Patronāta komiteju, kurā ieiet Valsts, Saeimas un ministru prezid., ārliešu un izglīt. ministri un Francijas sūtnis Latvijā.

II. Goda komiteju, kurā ieiet L. U. rektors, ķīmijas, matem., dabaszin., lauksaimn., medicīnas un veter.-med. fakultātu dekani, Franču Liceja dir. doc. Segreste, no Latv.-franču tuvināš. biedrības prof. Spekke, Latv.

Pieņemoties godina pag. māc. gadā mirušos māc. spēkus — prof. Dr. h. c. J. Čaksti un doc. A. Hedenstrēmu. Koris nodziedāja „Integer vitae“. Nolasot svinīgu uzrunu latīņu valodā un pasniedzot diplomu, rektors promovēja mehanikas fak. profesoru Čarli Klarku par Dr. ing. honoris causa. Universitāte par Dr. h. c. ievēlējusi arī Tērbatas universitātes rektoru prof. H. Kopeli, bet tas slimības dēļ nebija ieradies uz promociju.

Pēc tam rektors atplēsa konvertus ar godalgoto stud. vārdiem un paziņoja tos (sk. rakstu „Komilitoņi — laureāti“).

Beigās Universitātes koris nodziedāja J. Vitola „Dziesmu“ op. 35, pie kam solo izpildīja O. Lieknej-Bobkovic kdze.

Universitātes gada svētkus noslēdza akadēm. vakars — koncerts un balle L. Gildē.

Uzrunu jaunatnei teica prorektors A. Spekke. Koncentrēti un dziļi nosvērti šis mūsu cien. profesors, pedagogs un humanists noskaidroja ļoti akuto problēmu par jaunatnes uzde-

ķīm. biedrības — V. Munters, ārliešu min. preses nod. vadītājs Dr. Bilmanis.

Francijas militārais pārst. kolonels Archen, franču kolon. vecākais G. Gente, Rīgas pilsētas galva A. Andersons, Rīgas biržas komit. priekšst. — inž. Eikerts un inž. Pauļuks, Latv. Tirdz. savien. priekšst. cand. rer. merc. Bernšteins, Latv. Aptiekaru biedrības pr. plkv.-farm. Blumentals, ķīm. fak. mācības spēki u. c.

III. Līdzekļu vākšanas kom. ar prof. E. Zariņu priekšgalā.

Bertelo komiteja rīko pirmdien, 24. oktobrī š. g. Nacionālā Operā Bertelo piemiņas svētkus. Viņus atklās ķīm. fak. dekans, pēc kam koris nodziedās Francijas un Latvijas himnas. Prof. M. Centneršvers runās (franču valodā) par Bertelo darbiem fizikalā ķīmijā un doc. J. Auškāps — par B. darbību organiskā ķīm. un tehnikā (latvju val.) Pēc tam tiks demonstrētas gaismas bildes no B. dzīves. Beigās notiks koncerts, kurā ņems daļību Universitātes 3 kori un operas solisti. Ieejas maksa no Ls. 3. līdz 0.45. Biļetes būs iepriekš dabūjamas Universitātes aptiekā Elizabetes ielā 63. Ienākums par labu Ķīmijas Namam.

Līdz šim Latvijā ziedojuši Ķīm. Namam: valdība Ls. 2000.—, Latv. ķīm. biedr. Ls. 200.—, Latv. apt. biedr. Ls. 200.—, Rīgas pilsēta Ls. 200.—

vumiem un zīmēja ceļu, kas var vest uz cilvēc. pilnvērtību — darbs, idealisms, nacionālisms un reliģija. (Interesanto un vērtīgo runu skat. „Br. Z.“ № 225, 8. okt.)

Programas daļu ar sajūsmu izpildīja Pezidiju konventa viru koŗa dubult-seksteis, E. Šnickovskis (vijole), L. Šālots (klavieres), bet visu Gildi ar tautas dziesmām pieskandināja Arn. Jēkabsons.

Vakaru agrā rītā stundā slēdza Stud. pad. pr.—tājs Edg. Rempē, aicinādams visus vienoties pie mūsu nac. kultūras celšanas. Ar skaļu piekrišanu noklausījās Tērbatas universitātes rektora apsveikumu un pēc „Gaudeamus“ visi devās mājā.

J. St.

Komilitoņi — laureāti.

Ar prieku jākonstatē, ka par zinātnisko darbību godalgoto studentu skaits šogad stipri pieaudzis, kā absolūti, tā relatīvi, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem.

Stud. arch. Osvalds Tilmanis par diplomdarbu „Latvijas brīvības

Lasītājiem un līdzstrādniekiem.

Redakcija un kantoris pārgājis savās past. telpās — Basteja bulv. № 11, dzīv. 15. (ieeja no Valdemāra ielas).

„Studentam“ ir apsolīti vairāki raksti no māc. spēkiem.

Tuvākā nākotnē plašāk tiks apskatīta studentu organizac. darbība.

Saņemti apcerēj. no Edg. Rempes par C. I. E., no K. Branta, „Kā un ko lasīt“ Art. Oša „Akadem. jaunatnes militārā izglītība Padomju Krievijā“

Pēc iespējas iespiedisim arī kuplā skaitā iesūt. dzejas.

muzejs ieguvis 1. godalgu. Stud. arch. Verners Vittands (matr. 7246) par konkursa darbu „Kādas arhitekton. nozīmīgas būves pētīj. ar uzmērojumu“ — (Neretas baznīca) — 1. god. Stud. arch. Roberts Legzdīņš (matr. 1691) par konk. d. „Jumtu konstrukcija latviešu lauku būvēs“ — 2. god. Stud. phil. Alma Birznieks (mat. 507) par konk. d. „Grieķu vāzu ornamentu“ — 1. god. Elza Skrastiņš (m. 6262) „Latviešu tautasdziesmu paralelisms“ — atzinību; stud. phil. Jānis Bičolis (m. 8306) par to pašu darbu — arī atzinību.

Stud. ing. Auguste Baumanis par diplomdarbu „Preču šķīfošanas stacijas projekts“ — 1. god. Stud. ing. Juris Zālītis par dipl. „Dzelzbetona tilta projekts pār Daugavu starp Krustpili un Jēkabpili“ — 1. god.

Stud. chem. Fricis Kronbergs (m. 6910) par konk. darbu „Sīkrūpniecībai piemērota auduma izraibšanas metode krāsās“ — 1. godalgu. Stud. chem. Emīls Renners (m. 3935) par konk. d. „Pārskats par pašreizējo trīsvērtīga slāpēkļa stereokīmijas stāvokli“ 1. god. Stud. pharm. Jūlijs Rummerts (m. 5758) par konk. d. „Mikroorganismu iespaidi uz vilkuogu lapu izvilcību sastāvu“ — 1. god. Stud. pharm. Cecilija Putniņš (m. 933) par konk. d. „Latvijas dažādo novadu un šķirņu rudzu ķīm. sastāvs“ — 1. god. Stud. chem. Alfrēds Tauriņš (m. 7425) par konk. darbu „Jautājums par trīsvērtīga slāpēkļa stereokīmijas pašreizējo stāvokli“ — 2. godalgu.

Stud. agr. Arnolds Aizsilnieks par diplomdarbu „Dārkopju kooperatīvi un to izredzes Latvijā“ ieguvis 1. god. Stud. agr. Jānis Jēkabsons par diplomd. „Rīgas tirgus piena īpašības“ — 1. god. Stud. mat. Sergejs Slaucītājs (m. 4528) par konk. d. „Noteikt ar dažāda tipa pārnēsamiem instrumentiem kādas vietas ģeogr. platumu“ — 1. god.

Stud. mech. Aleksandrs Levenšteins par diplomd. „Ploča purva izmantošanas projekts Liepājas spēka centrālei“ — 1. god. Stud. mech. Arturs Lejnieks par diplomd. „Zvejas kuģa projekts“ — 2. god.

Stud. jur. Juris Grinbergs (m. 8057) par konk. d. „Savienotās valstis un valstu savienība“ — 1. god. Stud. jur. Arno Neihaušs (m. 8053) par konk. d. „Latvijas dzīvokļu tres likums salīdzinot ar Vakarēiropas likumiem“ — 1. god.

Stud. theol. Alfrēds Indriķsons (m. 7349) par konk. d. „Reliģijas jēdziens Hegeļa filosofijā“ — 1. god. Stud. theol. Mārtiņš Eiche (m. 5787) par k. d. „Evang. baznīcas un ticības dzīve Kurzemē 17. un 18. g.s.“ — 2. god.

Marcelin Berthelot.

1827 — 1927.

(Specialraksts „Studentam“.)

24. oktobrī š. g. vispasaules ķīmiku saime svin pasauleslavenā franču ķīmika Marcelin Berthelot 100. dzimšanas dienu, kaut pats viņš jau 20 gadus atdusās panteonā, blakus savas tautas slavenajiem dēliem. Šajā dienā mūsu Universitātes Ķīmijas fakultāte godina viņa piemiņu, noturēdama Nacionālā operā sviņģu aktu, kā arī uz Francijas ierosinājumu vākdama līdzekļus Vispasaules Ķīmijas mājas dibināšanai Parīzē.

M. Bertelo dzimis 25. oktobrī 1827. g. Parīzē, kur viņa tēvs kā vienkāršs ārsts dzīvoja „trūcīgi, bet tomēr pieklājīgi“, kā saka pats slavenais dēls. Vidējo izglītību Bertelo ieguva Indriķa IV licejā, kur pabeidzis, 1846. g. sāka studēt dabas zinības Francijas Koledžā (Collège de France). Pēdējā arī vēlāk norisinās visā viņa mūža darbs. Šeit 1851. g. Bertelo iecel par asistentu, bet 1860. gadā par profesoru pie Ecole de pharmacie, un 1865. g. par profesoru pie Collège de France. 1869. gadā ievēl viņu par Bavārijas akadēmijas locekli un 1876. g. viņš kļūst jau par Francijas augstskolu galveno inspektoru. 1886.-1887. g. Bertelo ieņem Francijas izglītības ministra posteni, bet no 1889. g. ir akadēmijas pastāvīgais sekretārs. Tad 1895. — 96. g. g. Bertelo iegūst ārlietu ministra portfeli. 1894. g. Vācijas Ķīmiku biedrība viņu kopā ar Beilšteinu, Mendelejevu un Friedel'u ievēl par savu goda biedri.

Kad 18. martā 1907. gadā, dažas minūtes pēc savas dzīves biedrenes nāves, uz mūžu aizvēra acis Bertelo, visa Francija tērpās sērās un prese vēltija neskaitāmas slejas šā „roi de la chimie“ dzīves gājuma aprakstiem. Šā ģenialā cilvēka zinātnisko darbību, kas ietilpst apmēram 1500 viņa iespiesto darbos, nedaudzās slejās pilnīgi aptvert nav domājams.

Bertelo vislielāko vērtību piegriezis organiskai ķīmijai un neilgā laikā tān kļuvis slavens. 1852. gadā viņš izpētījis terpentīnu, kamferus, dzintarskābi un pagatavojis kamparu; 1853. g. sintezējis taukus no glicerīna un tauku skābēm, 1855. g. izpētījis cukurus, sintezējis

etilalkoholu, sudrabskābi, 1856. g. mākslīgi pagatavojis ogļūdeņražus, pēc tam 1857. g. sekojusi metilalkohola sinteze. 1860. g. Bertelo laboratorijā radušies visiem tagad pazīstamie benzols un naftalīns. Tādā kārtā Bertelo devis veselu rindu jaunu faktū un, starp citu, jaunu pierādījumu pret toreiz pastāvošo „vis vitalis“ (dzīvības spēka) uzskatu. „Bertelo nozīmi organiskā ķīmijā Berlīnes Zinātņu akadēmija raksturo šādi: Bertelo mēs cildinām nevis kā „sintezes izgudrotāju“, ne arī kā „vis vitalis“ uzvarētāju, bet kā izcilus pētnieku.“ Ar saviem daudziem un oriģināliem atradumiem viņš vislielākā mērā iespaidojis organ. ķīmijas attīstību 19. g. s. 60. gados.

Zīmīgi, ka Bertelo, tik ražīgu organiski, neorganiskā ķīmijā nav saistījis lielākās problēmas. Uz Mendelejeva periodisko sistēmu, Arrheniusa un Avogadro teorijām viņš skatījās skeptiski. Nevarētu domāt, ka tur vainīga kāda cilvēciska vajība, jo katru jaunu cita pētnieka atradumu viņš ar lielāko interesi pārbaudīja un papildināja, atradams ko jaunu. Līdz ar tīri ķīmiskiem neorganiskās dabas pētījumiem (sēra un ogļekļa alotropija) Bertelo atrisinājis veselu rindu termokīmisko jautājumu. Viņa pētījumi par esteru sintezes fizikālajiem apstākļiem top atziti par klasiskiem. Fizikalai ķīmijai Bertelo ziedojis laika sprīdi no 1865. g. līdz 1897. g. un devis šajā nozarē daudz jauna. Katram ķīmijam pazīstama viņa vārdā nosauktā kalorimetriskā bumba. Viņam mums jāpateicas par lielo skaitļu materiālu, ko devuši viņa pētījumi, noteicot savienojumu tapšanas, degšanas, kā arī elementu īpatnējos siltumus.

1879. g. iznāk sistemātizēts darbs divos sējumos „Essai de Mécanique chimique, fondée sur la Thermo-chimie“. Tajā Bertelo apgaismo savus termodinamikas principus un pirmā kārtā t. s. trešo Bertelo resp. maksimālā darba principu („principe du travail maximum“), kur viņš uzstāda kā vispārīgu dabas likumu. Pēc šā principa „pašas par sevi notiek tikai tādas reakcijas, kurās attīstās maksimālais darbs.“ t. i. atdalās visvairāk siltuma. Šī doma nebija gluži jauna, jo 1854. g.

L. U. Padomes sēde.

5. okt. š. g. notika Latv. Universitātes Padomes kārtējā sēde.

Pieņēma universitātes budžetu nākošam gadam ar 1.860.213 ls ienākumiem un 4.055.130 ls izdevumiem. — Nolēma komandēt uz ārzemēm mech. fak. asistentu V. Burkevici uz Berlīni un tās pašas fakultātes docentu Vencelidesu uz Parīzi.

Nolēma atstāt pie universitātes sagatavošanai zinātniskai darbībai filosof. filoloģijas fakultāti beigušos Vili Biļķinu, Pēteri Kalniņu un Gustavu Lukstiņu bez stipendijas.

Ķīmijas fakultāte par jaunākiem asistentiem iecelti Viktors Šķilters,

Oīga Lācis, Milda Labsvirs un par asistenti Irene Robežnieks. Uz paša lūgumu atsavināja no amata universitātē lauksaimniecības fakultātes vecāko docentu A. Krieneru.

Tautsaimniecības-tiesību zinātņu fakultāti ar tautsaimniecības kandidata gradu (cand. rer. merc.) beiguši Vilis Zemtautis un Hermanis Prieditis.

Padome nolēma stāties rakstu apmaiņas sakaros ar Stokholmas nacionālo muzeju un Dancigas tehnisko augstskolu.

Nākošā padomes sēde — 19. oktobrī. A. B.

J. Thomsen's publicējis līdzīgu postulātu. Ap Bertelo III. principu toreiz norisinājās lieli strīdi un pret to uzstājās tādi pētnieki kā van't Hoff's, Nernst's un Ostwald's, kuri beidzot pierādīja, ka III. princips pielietojams gan ļoti daudzos gadījumos, bet ne visos. Ar lielu asprātību Bertelo mēģināja papildus hipotēzēm izskaidrot šā principa izņēmumus, bet galu galā tomēr atzina, ka tas nav pieņemams kā vispārīgs dabas likums.

Tajāk Bertelo daudz strādājis spridzināmo vielu jautājumos. Šie darbi uzskatāmi kā sava laika bērns (1870. g.). Bertelo par to pats izsakās šādi: „Kad Parīzē jau aplenkta, tad griežas pie zinātnes, gluži tāpat, kā ārstu sauc tad, kad slimnieks jau pie mirstānas.“ Šajā nozarē Bertelo izpēta pulvera un citu spridzināmo vielu spēku un teoretiski apgaismo „spridziena vilni“.

Vasaras mēnešus pavadīdams uz laukiem Bertelo vienmēr jutās itkā no jauna piedzimis jaunam darbam. „Zeme ir kautkas dzīvs“, saka viņš un šajā nozarē, t. i. agronomiskajā ķīmijā ienesa daudz gaismas. Bertelo pazīstams bez tam kā bioķīmijai un ķīmijas vēsturnieks (sarakstījis 10 sējumu). Viņa vispusība ir apbrīnojama. „Ķīmija pati rada savus objektus. Tai iespējama jaunradīšana, līdzīga mākslas radošam spēkam. Ar to tā atšķiras no citām dabas zinībām un vēstures“, saka Bertelo.

Beidzot šo iso Bertelo darbu uz-

skaitīšanu, nevar pāiet secen viņam kā cilvēkam. Liekas, pie viņa šūpuļa stāvējušas visas muzas, apveltījot viņu ar augstākām dāvanām. Ar saviem vispusīgajiem centieniem un ārkārtējo darba spēju viņš bija cilvēks ar neaprobežotām iespējām. Šim lielajam garam bij mazs, nespējīgs un vājš augums, kas tomēr 80 gadus izturēja zem nepārtraukta darba nastas.

„Nekad neesmu savu dzīvi aprobežojis ar noteiktu mērķi. Domas par materiālo stāvokli un personīgo laimi — ir visgaļlaicīgākais, ko vien šajā dzīvē varu iedomāties“, saka Bertelo. Ne-raugoties uz to, viņš piedzīvoja tādu goda parādīšanu un slavju, kas sasniedzams tikai retam mirstīgam... Un mums nevilus nāk prātā mūsu dienu morale ar slavenajām korupcijām, un jazzband'u daudzās garīgā darba nozarēs. Kaut mūsu jaunatne, kavēdamās šā Francijas dēla atcerēs, smeltos sev spēku, darba mīlestību, un mūžam paturētu piemīņ vārdus, kas rakstīti Francijas un visas zinātniskās pasaules Bertelo pasniegtajā ordenī 1901. gadā:

„Pour la patrie et la vérité!“
Vecāk. asistents J. Krustiņšons.

Studentu pretalkohola kustība Latvijā un ārzemēs.

Cīņa pret civilizācijas vislielāko ļaunumu — alkoholu ir tik pat veca, cik vecs šis ļaunums, t. i. alkoholisko dzērienu kā bauduvielas lietošana. Šis ļaunums izposta netikvien atsevišķu cilvēku veselību, sagrauj tiku mību un izputina mantu, bet noved pie iznīcības veselās tautas.

Pirmie, kas uzsāka cīņu pret šo cilvēces ļaunumu, bija tie, kam visvairāk rūpēja savu līdzcīvēku un tautas labklājība un liktenis: ticību dibinātāji, valdnieki un izglītotākie tautas dēli. Katras tautas vēsturē mēs atradīsim daudz ievērojamu šās cīņas censoņu vārdus. Buda, Konfucijs, Kristus, Muhameds — visievērojamākie no tiem civilizācijas šūpuļa zemē — Azijā. Kristīgās ticības galvenie darbinieki, sākot ar apustuļi Pavilu, Augustīnu, Francisku un beidzot ar lieliem ticības reformatoriem Mārtiņu Luteru, Kalvinu un Džoni Vesleju (metodisma nodibinātāju) ir šīs cīņas tālākie epigoni uz Eiropas kontinenta, kuriem jaunākos laikos pievienojušies visi redzamākie zinātnes celmlauži.

Tādi vārdi kā profesori: Bunge, Forels, Mečnikovs, Bechterevs, Pastors, Kreplins, Kraft-Ebings, Ferrari ir tikai redzamākie starp redzamiem.

Līdz ar zinātnes ieguvumiem šī cīņa kļuva ne tik vien apzintīgāka, bet arī sekmīgāka, izvērtoties beidzot par apzinīgu, plašu un stipru pretalkohola resp. atturības kustību.

Pirmos pamatus organizētai atturības cīņai, kas vēlāk izgāja no pašas tautas, lika Dr. B. Rušs Amerikas Savienotās Valstīs. 1785. g. Filadēlijā izdod savu grāmatu: „Pētījumi par reibinošu dzērienu iespaidu uz cilvēka miesu un garu.“ Šī grāmatā autors zinātniski apgaismo alkohola radīto postu. B. Rušs pazīstams netik vien kā labs mediķis, bet arī liels patriots, kuram bija liels iespaids uz jaunās Amerikas republikas pilsoņiem. Viņš bija arī tā laika lielo valsts viru Benjamiņa Franklina un Žorža Vašingtona personīgs draugs un viens no pirmiem jaunās republikas

Richards Zariņš.

Pulkstenis.

Še klusumā un vientulībā vienīgais mans draugs
Ir vecais pulkstens, kas man laiku rāda,
Kā uzticīga sirds viņš pukst, tam padoms allaž jauks
Un tikai vienīgs: strādā! strādā!
Ik ritīgu viņš modina tik pavēlošs un skarbs,
Rauj sapni vidū pušu jaukā vietā
Un aicina pie grāmatām, kur gaida dienas darbs,
Mans domu svārpsts lai urblos klinti cietā.
Viņš nemīlīgi skubina: laiks iss, tik ļoti iss,
Vairs otrreiz nenāks stunda, kurū vadi
Raug, lapiņa jau dzeltena aiz loga vējā trīs —
Un tikpat ātri balēs mūža skaistie gadi.
Viņš priecājas tik sīrstīgi, kad kautkas padarīts,
Un krēslā stāsta dažu brīnumstāstu
Par nākotni, ko gaidīt būs, bet pārmetoši tric
Tam balss, kad saka, kaunos, sliņķa lāstu
It šaubīgi viņš tagadīt uz mani noraugās:
Vai tas nav vēltīgs nieks, ko atkal daru?
Man ticīgi nu draudzīgam ir tāpēc jāsolās,
Kā lielo pulksteni es uzvilkt varu —
Kas Alma Mater vestibilā simtu simtiem sauc:
Laiks iss, laiks iss, jūs jaunās masas, brāji!
Viņš semestrus un ziedņus bez žēlastības trauc,
Zūd rudens tumsā ilgu ceļi tāji...

Rindas.

(Feļetons.)

Klāt rudens ar lietu un tumšajām naktīm, dzeltenām lapām un vīstošiem ziediem. Rindām bēg gāju putni no ziemeļa apkampieniem, rindās uz pilsetu velkas āboļu un labības vezumi. Soli pa solim bērni un šķimeļi tuvojas mērķim, bet pats braucejs kūpina pipi un domās virza skaitļu rindas. Tik gājējiem, tik sievai, tik saimniecībai, bet lauvās tiesa dēlam, studentam. Tik mētelim, tik lekciju naudai, tik parādu dzēšanai. Skaita un prāto, bet kā trūkst tā trūkst. Vēl līni gan laukā balojas, vēl arī suķis kvieci aizgaldā, bet vēl arī dēls nav „buršu“ kārtā, vēl visas balles tam priekšā stāv. Tik frakai, tik korpēm, tik „taksišiem“. Tēvs muļķis nav. Viņš studentu dzīvi un darbus zin. Prasīts gan tiek dzīvoklim, ēšanai, grāmatām. Zin viņš, ka to vēlāk nāksies „otreiz“ samaksāt. Parāds, kaut arī dēla, nav brālis, bet dēlam „visa veču nauda ir priekš katra

jauna“ un „tipo tēva kaltie rubuļi“ ar katru dienu, ar katru tukšotu alus kausu.

Augstskolā vesels koridors pilns rindām. — „Jūs pēc maksāšanas zīmes? — Rindā! Jūs pie kasiera? — Rindā! Jūs pēc jaunās kartes? — Rindā! rindā pie prorektora, rindā uz sekretariātu!“ Mazs vīriņš kārtu studentus nosvidis. Laimīgs, kas ticis pie kāda mērķa, bet apmierināts tikai tas, kas visu jau nokārtojis. Cik grūti gan katram nav bijis tikt pie tās pašas maksāšanas zīmes. Cits naudu tik ar grūtībām nopelnījis, cits atkal viegli tēva doto notērējis. Cits stundām lūdzis kredītoru naudu aizlienēt, cits dekanu mīnimumu nokārtošanas termiņu pagarināt. Grūti nākas kasieriem šo studentu rindu ar viņu latiem sasumēt, grūti kanceļijas jaunkundzēm viņus visus ar kartēm apgādāt. Grūti tai laikā klājas arī šveiciejiem: mērcē, smērē, līmē gan glītas, gan neglītas, ar šlīpsēm un dekoltē, ar brillēm un „bubišiem“ bet sauļā birst spožās

niķeļa ripiņas, kas pārvar visas grūtības. Beidzot sekretariatā apaļais zīmogs dara galu rindu moctbām un uz veselu semestri apbalvo studentu ar visādām ērtībām. Tramvajā pusceņa, operā pusceņa, pat ballēs pusceņa. Tik krogā viesmīlim dubulti jāmaksā, bet arī ar to karte vēl vairāk kā 50 santimus vērts. Kas par to, ka kādreiz par velti labākas deva. Tāpat viņas nosmērējās, tāpat saplīsa un ar tādu pašu cieņu arī šis pēc gada nodosim atpakaļ.

Pierakstoties uz priekšmetiem atkal jāstāv rindā, bet lai dabūtu vietu ķīmijas laboratorijā, vesels rindu saraksts. Pat pusdienas virtuvē pašst nevar bez rindā stāvēšanas. Līku loču tā vijas no durvīm starp galdiem gar kasēm, nažiem un dakšām pie kūpošiem katliem. Laimīgs, kam jau sava zupas bļoda, un kas bez rindas dabūjis vietu sēdēšanai. Plok lieli maizes kalni un ar katru kaņoti tukšojas zupas trauks. Visiem trīs ēdieni, tik kārtība sava. Maize, gaļa, zupa, vai zupa, gaļa, saldaiss. Maks noteic kārtību, bet vēders garšu. Jo pirmais pilnāks, jo labāka kārtība, bet jo pilnāks otrais jo garša sliktāka. Virtuves komisija reiz ieguvusi „plašāku vērienu“ un palielinājusi telpas uz „židu gala“ rēķina. Kad viss apēsts, viss izdomāts, apskatīts, var iet augšā matus apsināt. Te rindā sēdot vismaz avīzi var izlasīt.

Ap pusnakti, kad uz galda jau sakrājušies krietna, tukšu pudeļu rinda, kad sirsnība sasniedzuse visaugstāko pakāpi, paieļam „akademiskā gājienā“ aizstreipuļo „zosu rinda“. Zib spieķi, šķind stikli un gājiena priekšgalā stājas kārtbnieks. Nav iecirknis tālu, tur protokols gaida jau un ritu avīzes steidz izziņot visu trokšņotāju rindu. Gan miertiesnesis šo rindu savīrzs, arī te „papīņš“ ar saviem latiem atbildēs.

Klibjānis.

satversmes parakstītājiem. Dr. B. Ruša idejas praktiskā dzīvē pirmais izveda Dr. G. Klarks, 1808. g. nodibinot Moro miestā Nujorkas štātā pirmo sātības biedrību. No tā laika sākas Amerikā apzinīga atturības kustība, zem kuņas iespaida radās tāda pat kustība arī Eiropā — vispirms Anglijā un tad Ziemeļ-Eiropas valstīs — Zviedrijā, Dānijā, Norveģijā, Somijā.

Studenti, kā atsaucīgākā sabiedrības daļa, nevarēja palikt sāpus šai cīņai, kuņas lozungs bija: „labākas dienas līdz ar jaunu civilizāciju, brīvu no alkohola smacējošās nastas!“ Šas cīņas pirmie un visdedzīgākie cīnītāji bija amerikāņu studenti līdz ar amerikāņu sievietēm, galvenām kārtām, viņi izcināja savai tautai prohibiciju, kas laikā vēl paglāba amerikāņu tautu no iznīcības caur alkohola plūdiem. Zem prohibicijas iespaida (sākot jau ar 1861. g., kad prohibiciju ievēda Mēnas štātā, un vēlāk 1880. un 1885. g., kad prohibiciju ievēda arī Kauzosa un Jovē) Ziemeļ-Amerikas Savienotās Valstīs izauga jau vesela atturīga paaudze, kuņa cīņu par prohibiciju, (alkohola ražošanas un lietošanas aizliegums) izveda līdz galam, 1919. g. izcīnot to visai valstij.

Tagad tikai nedaudz gadu pēc prohibicijas ievēšanas U. S. A. amerikāņu studenti netikvien kā galīgi nostiprinājuši atturības idejas pozīciju savā tēvijā, bet paspējuši jau arī sniegt palīdzīgu roku vairāk kā 40 dažādu pazuales valstu komitētiem „cīņā par labāku nākotni caur prohibiciju“.

Ed. Tābelis

(Turpmāk vēl).

Māksla.

B. Šova „Sātana apustulis“ Nac. teātri.

Pretrunīgo un trausmīgo 20. g. s. cilvēces tieksmju liktenību literatūrā vispilnīgāk tēlo no vāc. — G. Hauptmanis, frančiem — Rom. Rolans un angļiem B. Šovs. Dramā ipaši Šovs ir jaunās cilvēces lielākais apustulis. Latviešiem viņš ir pazīstams ar „Cezaru un Kleopatru“, „Svētā Žanna“ un jau vecāku darbu „Sātana apustulis“. Šovs runā paradoksos, viņš idejas patetiski nesludina, bet rāda dzīvi un darbus bez maskas un pozas. Skatīties un redzēt, ka šikājā mit lielums, bet zem dzižuma apvalka slēpjas niecīgums.

„Sātana apustulis“ uz latv. skatuves bij redzams jau pirms kara. Nacionālā teātri viņu vada rež. E. Feldmanis. Izrādī izēzīme svaigas līnijas un kontrastu spilgtums. Jaunais dek. H. Līkums, kas sevi no labās puses parādīja Ed. Vulfa „Pasākā par nāvi“, arī šoreiz vienkāršas un skaidras līnijas dod izrādē ko-rektu fonu.

E. Feldmanis, cik brīnišķs bij „Svētā Žanna“, tik „Sātana apustulis“ ir nepieciešams. Intonācijas un kustības itkā spēlētu kautkādu bufo-nādi... Dzīves sirdieņus teicami atveidoja K. Kveps, M. Riekstiņa. Interesantas maskas K. Lagzdīnam un T. Valdšmitam. Izdevušies kāpinājumi V. Švarcam un L. Eriki, atskaitot l. cēl. E. Mač trūka līdzsvara. Istu Šova tēlu, kaut pārāk labsirdīgu, deva T. Podnieks (generalis). No jaunajiem sak. augt Alfreds Legzdīns.

Fr. Molnara „Sarkanās dzirnavas“ Dailis teātri.

Visu darbu vienīgā mērķa ir — vai tas cilvēku ierosina, pacel, noskaidro. Pasaules lielajos darbos rada ar sirds asinīm, asaru sūrmā un nākotnes ticību. Ar vienu, ģeniāla cilvēka mužu vēl bieži nepietiek. — „Sarkanās dzirnavas“ maļ tikai nožēlojamus druskas un pārdoša aplamība ir „S. dz.“ salīdzināt ar Dantes „Dievišķo komēdiju“ un Ģetes „Faustu“.

Ed. Smilģis kādreiz teica, ka nesamērīgā tehnikas attīstība nokauj cilvēku, tagad viņš ar „Sark. dzirnavu“ mehānismu domā rast cilvēcei jauno etiku. — Tas itaču ir prefrunģi! „Sark. dzirnavas“ ir viduvējs sacerējums revijai, jo „gumija + kaviars + balķi + dzelzs“ etc. itaču vēl nedod mākslu un dveseli.

Dailis teātra lieliskā inscenēšana s m ā k s l a ir tā, kas izpērk „S. dz.“ māksl. nabadzību. — Lielā kompozīcijas skaidrība, dzīvais rītns, brīnišķā izdoma, krāsa, kustība un melodiju tir — n s a k a ņ a dod tiesību saukt šo uzvedumu par augstāko sasniegumu mūsu teātra vēsturē. Ed. Smilģa, O. Skulmes, F. Ertneres, B. Sosāra un J. Simsona veiktais darbs runā pats par sevi. — Uzslavas tam nav vajadzīgs!

Telojumos Em. Viesture (Mīma), T. Lācis (Janos), Ed. Smilģis (magistrs) u. c. dod to labāko, ko spēj. No jaunajiem atzīmējam Alb. Miķelsons (deputats) un E. Ginter (francietis). EĶāt un maļat, tikai pie laika, jo raža ir lieta un jāstāv rindā.

Jūlijs Stabulnieks.

Nacionālā operā ceturtd., 13. okt. balēts „Raimonda“, piekd., 14. okt. „Demons“, sestd., 15. okt. pirmo reizi populārā Rīmski-Korsakova op. „S a d k o“, — dir. E. Kupers, rež. — I. Meļņikovs, piedātājs — Benefeld, Libert, Berzniska, Vasijjevs, Niedra, Vētra, Stotts, Miķelsons, Neimanis, Nicis. — Svētd., 16. okt. dienā — „Traviata“, vakarā — „Zidiete“.

Nacionālais teātris ceturtd., 13. okt. 1/25 ierēdņiem „Sātana apustulis“, 1/28 Rīgas pils. l. vidussk. „Skroderdienas Silmačos“, piekd., 14. okt. „Zaza“, sestd., 15. okt. „No

Svante Arrhenius †

(Speciālraksts „Studentam“)

Šinis dienās Stokholmā miris moder-nās ionu teorijas dibinātājs profesors Arrhenius.

Dzimis 1859. g. Vik' pils Dienvidus-Zviedrijā, kur viņa tēvs bija par muizas pārvaldnieku. Lekcijas sācis apmeklēt Upsalas universitātē, kuņa nesen nosvinēja 450 gadu jubileju, un beidzis universitātes izglītību Stokholmā 1881. gadā kā fizikas doktors. Kā doktora disertāciju viņš bija izvēlējis: „Pētījumi par elektrolītu elektrisko vadītspēju“.

Šis pirmais 25 gadus vecā autora darbs ir uzskatāms kā pamatākmenis viņa 1887. gadā radītai fundametālai hipotezei: „elektrolītu stāvoklis ūdens šķīdumos“ Ši pārdoša hipoteze drīz vien izvērtās par pamatu mūsu pašreizējiem uzskatiem par ūdens šķīdumu isto dabu, kas pašlaik zinātnē ir vis-pāri atzīti.

Izejot no novērojuma, ka visi elektrolīti ūdens šķīdumos uzrāda ievērojami mazākus molekularsvarus, nekā tas atbilst viņu ķīmiskām formulām, Arrhenius taisīja slēdzienu, ka visas šīs padotas dissociācijai t. i. saskaldās ionos.

Ionu teorija izrādījās par ļoti aug-līgu. Mūsu laikos viņu pielieto netikvien ķīmijā un medicīnā, bet arī fizioloģijā un medicīnā, un pat zemkopībā.

Pateicoties Valdena pūlēm, (kas savā laikā bija profesors Rīgas politehnikumā) šī teorija ir jaunākā laikā izpla-tīta arī uz neūdens šķīdumiem, pie kam arī šai nozarē viņa atradusi pilnīgu at-taisnojumu.

Ne mazāk svarīgi ir Arrheniusa darbi kosmiskā fizikā, kur viņš attīstīja visai oriģinālas hipotezes par debessķermeņu izcelšanos, par planētu atmosfērām, par dzīvības iespējamību uz viņām u. t. t. Viņš pirmais kosmogonijā pielie-toja gaismas spiediena teoriju, ko at-radis slavenais Maskavas fiziķis Lebed-jevs. Populārā veidā viņš uzrakstīja savas teorijas darbā: „Pasauļu tapšana“.

Jaunākā laikā Arrhenius nodarbojās ar jautājumu pētīšanu, kas saistīti ar dziedināšanas serumiem.

Viņš attīsta pilnīgi ipatnēju parādību uztvēri, uzlūkodams tās no ķīmiskā līdzsvara viedokļa, starp toksīniem un antitoksīniem. — Sākot no 1895. gada viņš bija ordinārs fizikas profesors Stokholmas universitātē. 1904. g. viņš ieguva Nobeļa prēmiju par saviem darbiem elektrolītu dissociācijas jautā-jumā, un gadu vēlāk tika iecelts par direktoru Nobeļa fiziko-ķīmiskā insti-tutā Stokholmā.

Arrhenius nebija svešs arī Rīgai. Šeit viņš strādāja 1886. gadā bijušā Politehnikuma ķīmiskās laboratorijās, vecā Universitātes ēkā Raiņa bulvārī, pateicoties Ostvalda uzaicinājumam, kas toreiz bija Politehnikuma profesors.

Dibinoties Latvijas Universitātei Arr-henius sirsnīgi apsveica šo notikumu, kādā vēstulē Valdenam.

Zinātnes draugi sirdsdziļumos skumst par ģeniālā zinātnieka nāvi, kas spēja vest loģiskā sakarā visdažādākos zinā-tniskos problemus.

Prof. Dr. phil. M. Centneršvers.

L. U. Dr. ing. h. c. prof. Čārlis Klarks.

Universitātes gada svētkos Latvijas universitātes goda doktora diplomu piešķīra profesoram Č. Klarkam.

Čārlis Klarks dzimis Rīgā 19. maijā 1897. gadā.

1894. g. ar uzslavu nobeidz Rīgas politehnikās skolas mehanikas no-daļu. Līdz 1894. strādā kā konstruk-tors K. Pirvica turbinu fabrikā, bet tad iestājas kā inženiers Rīgas kuģu būvētavā, kur pēc gada to nozīmē par pirmo konstruktoru. 1897. gadā Klarku ieceļ par tehniskā biroja va-dītāju un šini amatā viņš paliek ne-pārtraukti līdz 1906. g. 1905. g. to ievēl par Rīgas politehnikā instituta mehanikas nodaļas dekanu.

1897. g. uz Rīgas polit. instit. me-chanikas nod. dekana, prof. K. Lovisa ierosinājumu Klarku nozīmē uz viņa katedri, Pādagogiskai darbībai viņš sagatavojās Pēterpils tehnoloģiskā institūtā. Kā docents no 1. janv. 1898. g. viņš sāka Rīgā lasīt lekcijas siltuma mācībā un tehniskā mērīšanā.

1899. g. Klarku ievēl par adjunkt-profesoru ar uzdevumu pasniegt: kur-tuves un katlus, apkurināšanu un vē-dināšanu, hidrauliskos dzinējus un kuģus, bet 1902. g. par pielietotas mehanikas katedra ordināro profesoru.

Uznākot pasaules kara, Klarks 1915. g. līdz ar institutu spiests eva-kuēties uz Maskavu, kur turpina lek-ciju lasīšanu, līdz 1917. g. saslimst.

1918. g. prof. Klarks pāriet pie jaun-dibināmā Odesas politechn. instituta, kur piedalās mehanikas un inženieru fakultātu noorganizēšanā un vadišanā. 1923. g. viņš atgriežas Latvijā.

Klarks vairākas reizes zinātniskos nolūkos ceļojis uz ārzemēm: Zviedriju, Angliju, Franciju un citur; deleģēts kā eksperts uz ledlauža „Krišjānis Valdemārs“ un Latvijas jauno kara kuģu pieņemšanu.

Pēc prof. Č. Klarka projekta būvēts jūras ledlauzis „Pēteris Lielais“ un daudzi pilsētas tvaikoņi. Tāpat pēc viņa projekta pārbūvēti Birzas komi-tejas kuģi un zemsmeļi.

Zinātniski par visu savas profesuras laiku Klarks apstrādājis veselu virkni kuģubūvniecisku, siltumsaimniecisku un hidrotehniku jautājumu, kuņi radušies sakarā ar praksi vai arī pādagogisko darbību.

Tagad prof. Č. Klarks universitātē lasa lekcijas kuģubūvniecībā un sil-tuma izmantošanā.

J. A.

saldenās pudeles“, svētd., 16. okt. dienā „Zaza“, vakarā „Sātana apustulis“, pirmd., 17. okt. „Jāzeps un viņa brāļi“, otrd., 18. okt. dram. darbu ciklā pirmo reizi E. Zālītes komēdija „Bistamais vecums“, trešd., 19. okt. „Zaza“.

Dailis teātris ceturtd., 13. okt. „Mila stiprāka par nāvi“, piekd., 14. okt. „Edenes dārzs“, sestd., 15. okt. „Sarkanās dzirnavas“, svētd., 16. okt. dienā — „Skaistās sabinietes“, vakarā — „Sarkanās dzirnavas“, pirmd., 17. okt. kareivjiem „Sarkanās dzirnavas“, otrd., 18. okt. „Mila stiprāka par nāvi“, trešd., 19. okt. „Sarkanās dzirnavas“, ceturtd., 20. okt. „Skaistās sabinietes“. Sagatavošana „Mi-sters Vā“.

J. St.

Akademiskā dzīve ārzemēs.

Lietuvas Universitāte.

Jauniestājušos studentu skaits šogad sniedzas pie 1200. Pēc fakultātēm: teoloģijas-filosofijas — 101, humani-taro z. — 219, tiesību z. 367, dabas un matem. zin. — 98, medicīnas 279, tehnisko z. — 135 un evang. teolog. — 1. Kopā ar agrākiem studentu skaits Liet. Univ. ir 4200. Pēc tautībām procentuēli: lietavju — 69, žīdu — 29, poļu 1,04, krievu 0,96, pārējās 30% sastāda vācieši — 17, latvi — 10, baltkrievi — 7, tātari —

3, angļi — 1, čeki — 1, karaimi — 1, ukraiņi — 1.

Pagājušā mācības gadā Univ. iek-šējā dzīvē bija arī daži starpgadījumi, kas stāv sakarā ar politiskiem notei-kumiem Lietuvā. Studentu demonstra-cijas pagājušā novembrī, tad profesoru (kreisāki noskaņotu) protesti pēc 17. decembra apvērsuma. Mināms arī konflikts medicīnas fakultātē starp kristīgo un žīdu studentiem, kur kristīgie pieprasīja, lai žīdi anatomi-kumam piegādātu arī savas tautības liķus. Citādi mācības noritēja ne-traucēti. Tika atzīmēta Univ. 5 g. pastāvēšana. Pa šo laiku Univ. ir beiguši 276 stud. Valsts universitātei 5 g. laikā piemaksājusi 14,891,000 litu. Goda profesora grāds piešķirts 5 personām: Dr. J. Basanavičam (miris), prof. A. Bezenbergam, prof. A. Dambrauskam, prof. J. Jablonskim un prof. J. Maironim Mačulim. Stu-dentu skaits ar katru gadu aug. Ta-gad uz 10,000 iedzīvotājiem studentu nākas 13,7 personas.

Ar ārzemēm sakari tika paplašināti. Lietuvju studenti piedalījās Baltijas valšņu studentu konferencē Terbatā, kā arī Lietuvas profesoru grupa ap-ciemoja Baltijas valšņu Universitātes.

Šogad Univ. rektora amatā ievēlēts tiesību zin. prof. M. Rolmers. Mā-cības spēku ir vecāko — 134, jaunāko — 91.

Studentu akademiskā dzīve izpau-žas organizācijās, kuņu pie Univer-sitātes reģistrēts 41. No tām 20 organizācijām ir sava uniforma, ka-rogi un zīmes. Politisku organizāciju ir 16: 4 ateitininku, 2 tautininku, 5 socialistu un 8 pārējo. Pēc nosau-kuma korporāciju — 10, biedrību — 21, apvienību — 3, savienību — 2, pulciņu, klubu un c. — 5. Vislabāki nostādītas ir ateitininku (kristīg. demokr.) un tautininku (nacionalisti) korporācijas. Tad seko socialistiskās organizācijas.

Zīmīgi, ka studentu nama ideja, kuņai Latvijā piemīt vispārējs raksturs, Lietuvā turpretim tas nav. Tur namus būvē lielākās organizācijas atsevišķi. Tā tautininki beidz būvēt 2 stāvu mūra namu, bet ateitininki 5 stāvu mūra namu (izmaksās ap 12 1/2 milj. latv. rubļu).

Tāpat akademiskās sporta organi-zācijas ir 3.

Vispār, atseki viņi ņemot lietuvju studentu organizācijas ir ļoti priekš-zīmīgas un disciplinētas, ar lielu dar-ba spēju, bet toties antagonisms at-sevišķi izpaužas studentu pārstāvnie-cībā, kuņas darbība ir samērā nie-cīga.

No akademiskās preses studējo-šiem minami vienīgi akademiski žūr-nāli, no kuņiem vislabāki, pat priekš-zīmīgi nostādīts mēnešraksts „Židi-nis“ (Ugunskurs), tad neperiodisks „Jaunoji Lietuva.“ Socialisti turas kopā ar vidusskolu jaunatni un izdod kopējus žurnālus.

Ciešus sakarus uztur ar dzimtenē studējošiem koleģiem ārzemēs studē-jošie lietuvju studenti, kuņi Kauņā sa-sauktā š. g. 18. un 19. septembra kongresā nodibināja ārzemēs stude-jošo lietuvju studentu savienību.

J. Poliakauskas.

Studentu dienās sa-vāktās sumas.

Bundžinās savāktas pēc organizācijām sekošas sumas:

Studentu un studēšu korporācijas Ls 3173.50, Vienotņu „Vienkopa“ Ls 584.40, Novadniecību s-ba Ls 213.91, Vaļaviskne Ls 198.22, Betānija Ls 196.34, Latgales stud. sav. Ls 195.68, Latgales latv. stud. b-a Ls 188.83, Austrums Ls 144.82, Cēsu un apk. stud. b-a Ls 132.03, Atturības b-a Ls 130.00, Concordia Valdemāra Ls 117.71, Šacha biedrība Ls 107.76, Ziemeļniece Ls 103.72, Kuldīgā (Mednieks) Ls 81.58, Ziedojumi tējas vakarā Ls 80.23, Atauga Ls 74.90, Zelmēnis Ls 66.85, Šalkone Ls 58.25, Lauks. fak. b-a Ls 56.95, Koncertu programmas Ls 15.70, atsevišķas personas Ls 500.79, pavisam Ls 6422.17. No akademiskā vakara atlikums Ls 1096.00 —

Kopā ar bundžinām un vakaru par labu studentu Nama fondam ienākuši Ls 7518.17. Šeit klāt vēl nav pieskait-ts procents par labu stud. n. fondam no Nacionālā teātra 25. sept. izrādes.

J. V.

Latvijas Konservatorija.

28. septembrī, Jurjānu And-reja nāves dienā, konservatorijas rektors, prorektors, daži docenti un audzēkņu padomes prezidijs apmeklēja mirušā mākslinieka dusas vietu Meža kapsētā, un nolika uz kapa baltus ziedus. Svingā klusumā, bez runām un dziesmām, apmeklētāji lieca galvas neaizmirstamā latvju tautas dziesmu krājēja piemīņai.

Pēc notikušām pārvēlēšanām, A u d z ē k ņ u P a d o m e s sastāvs tagad sekošs: priekšsēdētājs un pārstāvis kon-servatorijas padomē — A. Feils, sekre-tārs un koncertbiroja vadītājs — A. Prēdels, kasieris — H. Ozolītis, pārstāvis stipendiju komisijā — P. Rība, padomes locekļi: A. Kļaviņš, A. Saulīte, A. Silis, L. Narkevičs, I. Norvilis, V. Dārziņš.

30. aprīlī atliktais tradic. audzēkņu gada vakars notiks 5. novembrī š. g.

— S.

Universitātes ziņas.

Sākot ar š. g. 15. oktobrī ieeja Universitātē varēs notikt tikai ar jaunām legītimācijas kartēm. Uz priekšmetiem var pierakstīties līdz 15. oktobrim.

P. Galenīks — Eksaminēs stud. lauks. mežkopjus un kulturtechniķus katru nedēļu piektdienā no 4—7 v.

Herbariju pieņems katru nedēļu otrdienās no 10—1, trešdienās 10—1.

K. Balodis — Eksaminēs ceturtdienās un sestdienās no 7—9 v. (levavā tautsaimn., saimn. politika un tauts. geogr.)

M. Thielmāne — Eksaminēs augu fizioloģijā piektdienās plkst. 2-os bez iep. pietiekš.

N. Maļiņš — eksaminēs botānikas priekšmetos trešdienās 5—6 p. p.

Doc. E. Gulbis — eksaminēs fizikā. Piektdien 14. oktobrī plkst. 12 dienā 5 aud. Piektd. 28. okt. p. 12 dienā 5 aud., Piektd. 12. nov. plkst. 12 dienā 5 aud., Piektd. 25. nov. plkst. 12 dienā 5 aud., Piektd. 3. dec. mbrī plkst. 12 dienā 5 aud. Pierakstīšanās pie apkalpotāja sākot ar trešdienu pirms attiec. termiņa.

R. Putniņš — eksaminēs fiziskā geografijā 24. okt. plkst. 3 dienā, 14. nov. plkst. 3 dienā, 28. nov. plkst. 3 dienā, 12. dec. plkst. 3 dienā, 19. dec. plkst. 3 dienā. Pierakstīšanās 3 dienas iepriekš.

Doc. Auškaps — eksaminēs otrdienās plkst. 10-os. Fabriku projektēšana otrdienās 10—12, piektdienās 10—12.

Prof. K. Blachers — eksaminēs sestdien 15. okt. plkst. 9-os. Pierakstīšanās pie šveicāra.

Prof. V. Fišers — eksaminēs katru ceturtdienu plkst. 4 p. p. pēc iepriekš. paziņojuma.

J. Kešans — noturēs pārbaudījumus analītiskā ķīmijā katru sestdienu 10—12. Bez iep. pierakst.

Doc. A. Leppīks — Lauksaimn. mašīnās un matematikā eksaminēs pirmdienās no plkst. 5. p. p. Pietiekšanās iepriekšējā nedēļā piektdienā vai sestdienā pēc priekšlasījuma.

Prof. V. A. Kirchensteins — Visp. mikrobiol. un mājkuoņu lipīgās slimības eksaminēs un protokolu pieņemšana otrdienās no 10—11.

Doc. A. Kalniņš — Eksaminēs mežu tehnoloģijā un medniecībā katru trešdienu un ceturtdienu plkst. 17-os.

M. Eglītis — eksaminēs augu slimības sestdienās plkst. 10-os pēc lekcijas.

P. Kulitāns — eksaminēs šini semestri ceturtdienās no plkst. 12-1em.

Doc. Siksnā — eksaminēs katru otrdienu plkst. 4⁰⁰, bez iepriekšējās pierakstīšanās.

Doc. Ziemeļs — eksaminēs katru otrdienu plkst. 10⁰⁰, bez iepriekšējās pierakstīšanās.

Doc. Vītols — eksaminēs stiprības mācībā 15—X—27. g.

Latvijas Universitāte. Kalendārs 1927./28. Sestais gads. K. Upeslejas redakcijā. Iesiets Ls 3.—Kalendarijs. Piezīmju grāmata. Visas nepieciešamās ziņas par katru fakultāti atsevišķi, mācības spēku adreses, dažādas vispārīga satura ziņas.

Akc. Sab. Valters un Rapa.

Studentu organizācijas.

L. U. akadēmiskās muzikas biedrības turpmākā darba.

L. U. akad. muzikas biedrības mērķis ir apvienot akadēmiskās saimes locekļus, muzikas mākslas mīļotājus. Jāiznīdē tas maldīgais uzskats, ka biedrībā par biedriem var skaitīties tikai tie, kas spēlē kādu instrumentu un var ņemt daļību orķestros. Katrs muzikas draugs lai ir biedrības biedrs, jo sabiedriskā darbība biedrībai var būt ļoti plaša, daudzpusīga un saistoša.

Turpmākā akad. muz. b-bas darbībā nopietnu vērību piegriezts biedrības iekšējās dzīves izveidošanai. Darbs orķestros, muzicēšana dažādos muzikas sastāvos, vingrināšanās muzikālī-vokolo priekšnesumos, kopējā muzikas mākslas jautājumu iztirzāšana, noorganizētu biedru vakari u. t. l. tur jāizpaužas biedrības iekšējai dzīvei, tur arī rodama tās tuvās un draudzīgi-sirsniņās biedru savstarpējās attiecības, kas ir katras organizācijas vērtīgākā daļa.

Ar tekošo mācības gadu L. U. A. M. b-bas orķestra vadību uzņemas Universitātes muzikas direktors Bobkoviča kgs. Reiz nedēļā (trešdienās) notiks kārtējās kopsēdes. Atklātā simfoniskā koncerta sarīkošanas iespējamība paredzama tikai uz mācības gada beigām, jo šī lieta prasa nopietnu un ilgu sagatavošanas darbu.

Bez tam darbosies arī mazāk sastāva orķestri (pūtēju un stīgu), kas uzstāsies dažādos izrīkojumos un sniegs arī dejas muziku, jo biedriem ļoti no svara gūt arī zināmu materiālu pabalstu. Tiks piegriezta nopietna vērība šo sastāvu kvalitātes pacelšanā, lai organizācijas, kas tos izmantotu varētu būt pilnā mērā apmierinātas.

Pēc iespējas reiz mēnesī tiks sarīkoti biedru vakari, kuņu programā ietilps referāts un dažāda biedru solo un mazāka ansambļa priekšnesumi. Biedru vakaros varēs katrs uzstāties ar priekšnesumiem, kas tos varēs sagatavot.

Biedru sadzīves veicināšanai, kā arī mēģinājuma noturēšanai, atkarībā no līdzekļiem, biedrībai tiks irētas pastāvīgas telpas (sākumā kopā ar kādu citu studentu organizāciju).

Lai veiktu muzikas popularizēšanas darbu, līdz ar to arī gūtu biedrībai līdzekļus, biedrība sarīkos koncertus provincē. Pirmais tāds koncerts paredzēts sarīkot 16. oktobrī Vecmūižas kultūras veicināšanas biedrības namā.

K. Slaučītājs.
L. U. A. M. b-bas pr-jš.

Aizrādījumi.

Latviešu-Hetaviešu Vienības sarīkotie Hetuvju valodu kursi sākušies 7. oktobrī, Rīgas pilsētas pamatskola, Kaļķu bulv. 8.

Lietuvju valodu pasniegums prof. J. Plāksis un gimnazijas skolotājs A. Raulinaitis.

Kursus noturēs 2 reizes nedēļā ik 2 stundas. Pietiekties vēl var Latviešu-Lietaviešu Vienības birojā Tērbatas ielā 33/35, dz. 3. no 4—5.

Orātorikums (runas mākslas skola — bij. Oratoru institūts) sākot ar 15. okt. uzsāk savu 5. māc. gadu. Orātorikuma ņem daļību sekoši māc. spēki — zv. ad. J. Smīts — runu analīze un uzbūve un prakt. vingr. vad. — kino rež. māksl. O. Runičs — mimikas un žestu stud., not. K. Kreičbergs — retorika, rež. māksl. Kr. Linde — elpa, izrunas skaidr. balssintonācija un gradācija, L. U. doc. A. Ugrumovs — prokuroru un aizstāvju runas, rež. Dm. Arbenins — prakt. vingr., rakstn. Jānis Grīns — latvju valodas prakt. stila mācība, Nac. teātra akt. māksl. Rodrigo Kalniņš — prakt. vingr. un ats. lekc. pārrunas arējiem līdz. atsev. lekc. būs: retorikas vēsture, domāšanas psiholoģijā, atmiņas stiprināšana, par sab. darbību un prakt. parlament. zināš., loģika, stenografija, etikā, estetikā, iespaidu mācība, prakt. žurnālistikā un c.

Orātorikumu vada visus šos gadus J. Štelmachers. Orātorikuma apmeklētāji var pietiekties ikd. O. biroja Brīvības ielā 40 dz. 3 no 5—7.

Lietuvju studentu biedrība „Viltis” svētdien, 16. oktobrī, plkst. 8 vak. sarīko M. Gildes zālē plašu koncertu — balli, Piedalās

Lietuvu operas izcilus dziedonis — tenors A. Kutkauskas, vijolnieks A. Norits, pianists Suchovs, A. Lotonaite (soprans) un c. Bileles iepriekš dabūjamās Elizabetes ielā 45/47 (Lietuvu Sātniecība).

Speciāla akadēmiskā sekcija noorganizēta pie organizācijas „Provincē Preses Pārštāvēniecība”.

Tuvākas ziņas un iestājas anketa dabūjamās Preses Pārštāvēniecības sekretariātā — Valdemāra ielā 10, katru dienu no plkst. 3—5 p.

Sports.

L. U. Akad. Sp. b-bas meistarsacīkstes vieglatlētikā notiek Jaun. Krist. Sav. laukumā 13. un 14. okt., plkst. 16. Sacīkstes nodomāts izvest trīscipju veidā. Programā: dāmām 60 m. skrējieni, lode un disks, kungiem skrīšanās (2), lēkšanas un mešanas trīscipjas un stundas skrējieni.

Tenisa un ping-pong sekcijas intere ping-pong sacīkšu pirmā dienā Mataitis uzvarēja Lomani (21:3, 21:9), Vegers Kagaini (21:16, 13:21, 23:21), Robežnieks Fricsonu (18:21, 21:16, 28:26), Mataitis Vegeri (21:3, 21:9), Robežnieks Šmitčenu (21:13, 22:20), Robežnieks Šlesleri (17:21, 21:17, 21:7) un Mataitis Robežnieku (22:20, 21:3). Sacīkstes ir sagatavošanās uz Universitātes meistarsacīkstēm ping-pongā, kuņas notiks 23. oktobrī.

L. U. Akad. Sp. B-bas pilna biedru sapulce 23. okt. plkst. 10. n. r. Universitātes vecā ēkā.

A.

Redakcijai piesūtīti žurnāli:

Nakotnes sievietē №9. Kopdarbība №9 Dzelzceļnieks №18, 19. Svāri №36, 37, 38, 39. Jaunā Balss № 13/14; 15/16. Latvijas Jaunātnē № 1, 2. Aizsargs № 9/9. Sīkss № 1, 2, 3, 4, 5 un 6.

Nāk. „Studenta” nrs iznāks ceturtdien, 27. oktobrī.

Atbildīgais redaktors: A. Biezais.

Redaktors: „Studenta” koleģija.

Izdevējs:

L. U. studentu vienotību „VIENKOPA”.

Pastāvīgi krājumā par lētām cenām:

Kungu, dāmu un bērnu

Apavi un galošas

Ceļa somas,
Zirgu lietas,
Adas,
Dzensiksnas

Sporta piederumi, slidas.

Plašā izvēle:

Dāmu kleitu un kostīmu drānas, kungu uzvalku un mēteļu drānas, linu audekls, pusaudekls, madepolams, nansuks u. c. Gatava kungu veļa, krūtis, apkakles, kakla saites, zeķes-dāmu un kungu.

Lietus sargi. Auzamie diedziņi. Gultas segas.

Vairumā,

Mazumā.

Centralā Savienība „KONZUMS”,

Rīgā, Dzirnāvu ielā 68 un 87.

Rasetnes, orig. RICHTER un c. fabr.

Logaritm. linejali sist. „RIETZ” u. „ELEKTRO”

Zīmēj. papīrs „Schöllerhammer”

un visi citi zīmēšanas piederumi.

AUGSTSKOLAS AUDZĒKŅIEM — RABATS.

Holländer un Friedländer

dib. 1903. g. Valņu ielā 31. dib. 1903. g.

M. Grebzdē

Dejas kursi

Grēcinieku ielā 24. Tajr. 2-1-2-8-6.

Modernais kurss

sāks, trešdien, 12. okt. p. 9 v. Atsevišķas stundas un grupas katrā laikā.

Visi studējošie, kas grib sabiedrības atī iegūt izcilus stāvokli pasīta sev uzvalkus, kostīmus, mēteļus, frakas, smokingus no vietējām un angļu drānām. Lielā izvēlē kreptūki, ševjots, marengo rudens un ziemas sezonai, pagatavo arī no pienestām drānām.

Jaunākie fasoni, darbs zolids, cenas mērenas

pie drēbniekiem K. MIEZIS un K. STRĒMS

(Maskavas amt. meistari)

Tālr. 4-3-0-0

P. CĪRUĻA Veļas mazgatavā

Karlīnes ielā № 1.

— Pieņem: —

veļu mazgāšanā par mērenām cenām.

Zolids darbs.

Visi dejas cienītāji tiek laipni ielūgti uz otro gadskārtējo

DEJAS TURNIRU

(amatieriem)

sestd., 15. okt. Rīgā, „Dancing Palace” telpās (Elizabetes ielā 55).

Sacīkšu dejas: FOXTROTS, TANGO un CHARLESTONS (muz. nos. tiks paz. pie dejas sāk.)

6 godalgas (3 dāmu, 3 kungu) 6 godalgas

Žūrijā piedalīsies pazīstami mākslinieki, sabiedriski un kultūreli darbinieki u. c.

Latvijas provinces pilsētas, sūtāt savus priekšstāvjus (dejojātājus).

DEJAS Sāk. 9 v., beigas 4 r. Sac. deju sāk. ap DEJAS 11 v. Priekš, starp un pēc sac. visp. dejas

MODERNA DEJAS MUZIKA

Pāriem, kuļi veļas tieši piedalīties sacīkstēs, pierakstīšanās jau atklāta un tiek slēgta 15. okt. p. 10 v. Visos uz turnīru attiec. jautājumos par sac. kārtību, programmu u. t. t. paskaidrojums sniedz turnīra vadītājs.

Ieejas maksa Ls 2.—no personas.

Turnīra atb. rik. un vadītājs: deju skol. M. Grebзде.

Lasat un izplatat

„STUDENTU”

Valodu kursi

P. Bertlica

Blaumana ielā 9.

Vietējas, angļu, franču, itāļu un citās valodās.

Runas st. no 5—7 v.

Dir. emer. P. Vestbergs.

Kosmetiskais kabinets

M. Grigorovič

Atgriezies no ārzemēm, tur guvusi daudz jaunumus savā specialitātē.

Raiņa bulvarī № 21, dz. 4

Visdažādākos

drukā darbus

— pieņem — un zolīdi izpilda

II. RĪGAS ARODU SKOLAS TIPOGRAFIJA

Rīgā, Strūgu ielā 4, starp Lāčplēša, Dzirnāvu un Maskavas ielām.

Tālr. 9-9-0-5-9